

Oljuútreiðslur valdast

Oljuútreiðslurnar fáa ein stóran part av skuldini fyri teimum trupulleikum, sum okkara fiskivinnuna hevur, og sum hevur gjørt at »studulin« til fiskivinnuna er hækkadur almikið seinnu árin. Um vit taka trolarar á fisk-fiskaveiðu er samlaði stuðulin vaksin úr 25 oyru pr. kg. í 1974 til umleið kr. 1,80 í dag. Og satt er tað eisini at olju-prisirnir eru almikið hækkaðir, í sama tíðarskeiði eru prisirnir óktir úr ca. 80 oyrum í kr. 2,30 pr. litur í dag. Men tað er tó rættuliga ymist, sum oljan merkir fyri teir ymsu partarnar av flotunum. Øll vita jú at skip sum veiða við línu ella snellu nýta munandi minni olju at veiða somu nøgd av fiski sum tað nýttist hjá trolarum. Men eisini innan teir ymsu bólkarnar av trolarum er heilt stóru

munur á oljunýtsluna.

Um ársskiptið kom ein frágreiðing frá fiskivinnuráðnum um raksturinn hjá teimum ymsu skipabólkunum, og her varð eisini sett upp ein rakstrarætlan fyri teir ymsu skipa- og bátabólkarnar, sum veiða undir Føroyum. Her komu ymisk rættuliga áhugaverd tøl fram, og skulu her verða viðgjördir tveir av hesum bólkum og skulu vit lýta at oljunýtsluni hjá teimum. Talan er um tveir bólkur av trolarum, sum royna undir Føroyum. Munurin er bert stóddin á motorunum. Tann metti prisurin pr. kg. er næstan tann sami, og merkir hetta at talan er um nærsum somu veiðusamanseting hjá báðum bólkum. Men töluni sum Fiskivinnuráðið setti upp eru hesi:

	Trolarar yvir 1000 HK	Trolarar 700–999 HK
Veiða pr. skip	1.150 tons	900 tons
Prisur pr. kg.	3,45 kr.	3,50 kr.
Søla pr. skip	3.970.000 kr.	3.150.000 kr.
Olja	1.600.000 kr.	980.000 kr.

Tað sum er áhugavert við hesi uppstilling er fyrst og fremst tann partur av avreiðingarvirðinum, sum fer til olju. Hjá tí minna trolaranum fara 31% út aftur sum oljuútreiðslur, meðan oljan hjá tí størri trolaranum fer við heilum 40%. Eisini siggja vit at stórra trolarin er mettur at veiða 250 tons fleiri enn tann minni. Hetta gevur eitt eyka avreiðingarvirði uppá 820.000 kr. Men eyka oljunýtslan fyri at fáa hesar 820.000 krónurnar, er 620.000 kr., so her verður litið og einki eftir. Í veruleikanum kemur at resta í, tí av teimum 820.000 kr. skal hýra gjaldast. Eftir til skipið verða um 62% ella kr. 510.000, so fyri skipið er talan um eitt beinleiðis hall sum henda eykaveiðan hev-

ur kostað.

Støðan er tó nógv verri enn her er sett upp. Tí í tölunum hjá fiskivinnuráðnum er lutvist roknað við tí stuðli sum fiskaprisurin fær úr ráfiskagrúnninum, og lutvist er oljuútreiðslan minkað við oljustuðninginum. Niðanfyrir verður sett upp, hvussu støðan hevði verið, um bert varð roknað við avrokning-arprisi, t. v. s. tí prisi, sum flakavirkini hava »ráð« at gjalda, og um roknað verður við fullum oljuprisi, t. v. s. uttan stuðning. Fyritreitarar eru broyttar nakað síðan töluni hjá Fiskivinnuráðnum komu fram, og eitt ávíst fyri- varni eigur at verða tikið fyri útrokningini niðanfyrir, men hon gevur so eina rættuliga góða mynd av støðuni. Men úrslitið verður:

	Trolarar yvir 1000 HK	Trolarar 700–999 HK
Veiða pr. skip	1.150 tons	900 tons
Avrkn. pris. pr. kg.	3,00 kr.	3,05 kr.
Søla pr. skip	3.450.000 kr.	2.745.000 kr.
Oljuútreiðslur	2.000.000 kr.	1.250.000 kr.

Henda útrokning gevur eina enn rættari mynd av teimum veruligu oljuútreiðslunum í mun til veiðuvirðið. Og siggja vit, at hjá trolaranum við minna motorinum fara 46% av avrokningarvirðinum út aftur í olju, meðan

hjá hinum trolaranum fara heili 58% út aftur í olju!

Vit siggja her at lutvist er trolingin ein dýrur veiðuháttur, men vit siggja eisini at summir trolarar eru nógv dýrari enn aðrir. Og má tað geva monnum nakað at

Orðaskifti um før-oysku fiskivinnuna í 80-unum

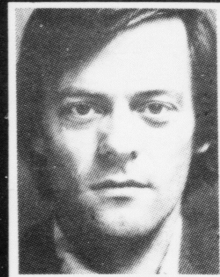
hugsu um, at tað virði stórra trolarin fiskar meira er ikki

nóg mikið til bert at gjalda økta oljuforbrúkið!

Longu nú er útreiðslan til olju pr. kg. fisk umleið 35 oyru hægri við størri motorinum enn við tí minna, og hesin munur kemur ikki at minka framyvir. Munurin kemur bert at økjast, og allir serfrøðingar eru samdir um, at vøksturinn verður ikki smávegis heldur. Bláðið »Mánedsbørsen« hevur kannað hvat oljuferfrøðingar meta um vøksturinn í oljuprisunum

sjónarmið

Óli Jacobsen
formaður
Føroya
Fiskimanna-
felags
skrivar

framyvir. Hesar metingar siga, at meðan oljan í dag kostar umleið \$ 40 pr. tunnu, so kann roknað við einum prisi í 1990, sum kemur at vera millum \$ 125 og \$ 190 pr. tunnu, alt eftir hvussu inflatiónin annars verður í heiminum.

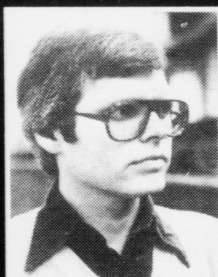
Í teirri viðgerð av okkara

fiskivinnutrupulleikum, sum er meira neyðug nú enn nakrantíð, er meira neyðugt enn nakrantíð at kanna eftir um vit ikki nýta meira orku og olju enn neyðugt er. Er hetta okkum dýrt í løtuni kunnu vit vera vissir í, at tað fer at verða enn dýrari sum frá líður.

Avmarkað pressufrælsi bætir ikki pressusiðin

sjónarmið

Jóhann
Mortensen
formaður
Føroya
Blaðmanna-
felags
skrivar

Sosialurin hevur fingið í lag eitt panel-orðaskifti um før-oysku pressuna. Upplaggið til hetta orðaskiftið hevði heitið: »Latið okkum brúka skrivi«-frælsið.

Meðan hugtakið skrivi-frælsi meira er knýtt at einstaka persóninum, er hugtakið pressufrælsi meira sigandi um skrivifrælsið hjá bløðum. Tí fari eg at brúka orðið pressufrælsi.

Í hesi grein skulu takast fram nøkur dømi, sum avmarkað pressufrælsið, og skulu tey setast í samband við pressuetik — góðan ella ringan pressusið.

Eftir at hava starvast á før-oyskum bløðum í fyra ár má áðanast, at pressufrælsið í Føroyum er rættuliga skert. Tó skal leggjast afturat, at úrslit frá kanningum millum tíðindafólk á nokrum av heimsins størstu bløðum, t.

d. Washington Post, visa, at eisini har hava tíðindafólk avmarkað pressufrælsi.

Fyrstu avmarkingar av hesum frælsi, eitt tíðindafólk mætir, hevur samband við lýsingar-marknaðin, sum eg ikki skal koma nærri inn á her, og ognarviðurskiptini — við áskoðanina hjá útgev- aranum. Eingin blaðútgev-ari góðtekur alla skrivning.

Í Føroyum ger hesin spurningurin seg serliga nógv galdandi, tí bert við tveimum undantøkum eru øll bløðini útgivin av politiskum flokkum ella partafeløgum, sum standa hesum flokkum nær.

Hóast tað valla eru beinleiðis reglur, sum siga, at partamenn, flokkar ella okkurt í samband við hesar ikki skulu gangast ov nær við kritiskum penni, so hevur eithvørt tíðindafólk ein innbygðan sjálvsensur,

sum sigur, hatta kann eg ikki loyva mær. Er hesin sjálvsensurur ikki nógv kritiskur ta fyrstu tíðina, verður hann tað helst sum frá líður.

Av hesi orsök er tað næstan óhugsandi, at Sosialurin fer at víðgera viðurskipti hjá eini av teimum størstu kommununum í landinum í kritiskum tíðindagreinum, hóast hvørt mansbarn hevur ta fatan, at alt ruggar ikki sum tað skal.

Av hesi orsök er tað næstan óhugsandi, at 14. September fer at skriva avdúkandi tíðindagreinir um ein kenda vegformann hjá landinum, sum í mong ár hevur brúkt bilfórarar, treyðað av, at hesir eisini koyra grót, hoyggj til ein fjart liggjandi bóndagard.

Av hesi orsök er tað næstan óhugsandi, at Tingakrossur fer at víðgera »ovastu-hædd« á skúlaheiminum hjá Tekniska skúlanum í Klaksvík.

Av hesi orsök er tað næstan óhugsandi, at Dagblaðið fer at skriva kritiskar tíðindagreinir í samband við Fiskasøluna, ella bara at vera forum fyri einum orðaskifti um, fiskasølumál, ella ólóglig viðurskipti umborð á farmaskipaflostanum.

Nevndu dømi avmarkað pressufrælsið. Harafturat hevur føroyska pressan ongan lógligan rætt at krevja at fáa upplýsingar frá almennum stovnum, fyris-

Orðaskifti um før-oysku pressuna

ing, nevndum og ráðum.

Í grannalondunum finst lóg um »offentlighed i forvaltning«. Hendan lóg tryggjar almenninginum innlit í alla frysiting.

Tíðindafólk í Føroyum steðga tí skjótt upp, tá tey skulu útvega sær upplýsingar. Tey hava ikki hesa lógina til hjálpar at krevja upplýsingar á Gjaldstovuni um ávis viðurskipti á landskassaroknskapinum. Tey kunnu ikki krevja av landsverkfrøðinginum, at hann kemur við upplýsingum, um ein ávisur vegformaður hevur gildið fyri leigu av bilum, sum annars eru í landsarbeiði, ella ikki. O.s.fr.

Tí verður skrivningin merkt »vánaligan pressusið. Og skrivur eitt tíðindafólk eina tíðindagrein uttan neyðugar, váttaðar upplýsingar, er talan um vánaligan pressuetik — vánaligan pressusið. Og hvat hevur undirritaði gjørt omanfyri? Jú, skriva út frá leysasögum. V. ø. o. vildi talan verið um vánaligan pressuetik...

Framhald á síðu 11